
ПОНЯТТЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ КОРУПЦІЙНИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Ольга ШАРМАР

В умовах систематичного зростання рівня корупції для її ефективного запобігання доволі актуальним є питання удосконалення кримінального законодавства. Дослідженням проблемних питань корупційних злочинів займалися такі вчені, як: О. О. Дудоров, В. М. Киричко, В. О. Навроцький, В. І. Осадчий, А. В. Савченко, В. Я. Тацій, В. І. Тютюгін, М. І. Хавронюк та ін. Однак низка питань потребує подальшого удосконалення.

Згідно зі ст. 1 Закону України від 14 жовтня 2014 р. “Про запобігання корупції” корупційне правопорушення – діяння, що містить ознаки корупції, вчинене особою, зазначеною у ч. 1 ст. 3 цього Закону, за яке Законом встановлено кримінальну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність. 31 жовтня 2003 р. ООН ратифікувала Конвенцію проти корупції, в якій передбачено, що корупційними злочинами необхідно визнати: 1) підкуп національних державних посадових осіб; 2) підкуп іноземних державних посадових осіб і посадових осіб міжурядових організацій; 3) розкрадання, неправомірне привласнення або інше нецільове використання майна державною посадовою особою; 4) зловживання впливом; 5) зловживання службовим становищем; 6) незаконне збагачення”; 7) підкуп у приватному секторі; 8) розкрадання майна в приватному секторі; 9) відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом.

У науці кримінального права вчені робили спроби визначити поняття корупційного злочину. У проекті нового Кримінального кодексу пропонується передбачити, що корупційний злочин – такий, що характеризується двома обов’язковими ознаками складу злочину: а) неправомірною вигодою – як

метою, предметом або засобом його вчинення; б) незаконним використанням влади, службових чи інших повноважень або пов'язаних з ними можливостей, або впливом на прийняття рішення особою, наділеною владою, службовими чи іншими повноваженнями або пов'язаними з ними можливостями – як способом вчинення [1]. Ураховуючи положення чинного законодавства, проекту КК та наукові позиції корупційним кримінальним правопорушенням, визнати передбачене КК України суспільно небезпечне, винне діяння, яке полягає у зловживанні владою чи службовим становищем або впливі на прийняття рішення особою, наділеною владою, службовим становищем з метою одержання чи давання неправомірної вигоди.

Відповідно до примітки ст. 45 КК до корупційних кримінальних правопорушень законодавець відніс кримінальні правопорушення, передбачені ст. 191, 262, 308, 312, 313, 320, 357, 410, у випадку їх вчинення шляхом зловживання службовим становищем, а також кримінальні правопорушення, передбачені ст. 210, 354, 364, 364-1, 365-2, 368–369-2 КК.

Обов'язковою ознакою переважної більшості корупційних кримінальних правопорушень, зокрема тих, які передбачені ст. 191, 354, 357, 364, 364-1, 365-2, 368, 368-2, 368-3, 368-4, ч. 2 та 3 ст. 369-2 КК, є наявність корисливого мотиву, мети одержання неправомірної вигоди. Водночас деякі кримінальні правопорушення або взагалі в диспозиції статті не містять мети одержання неправомірної вигоди (ст. 210, 320 КК України) або не завжди вчиняються з метою одержання неправомірної вигоди (ст. 357 КК України), тому за своїм змістом не можуть бути корупційними [2, с. 89]. Наприклад, щоб частково виправити цю ситуацію диспозицію ст. 210 КК необхідно викласти в такій редакції: “Нецільове використання бюджетних коштів службовою особою з метою одержання неправомірної вигоди, а так само здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджет-

них призначень або з їх перевищенням всупереч Бюджетному кодексу України чи Закону про Державний бюджет України на відповідний рік, якщо предметом таких дій були бюджетні кошти у великих розмірах”. Або виключити ст. 210 КК з переліку корупційних кримінальних правопорушень. Також незрозуміло чим керувався законодавець, коли до переліку корупційних кримінальних правопорушень не включив ті діяння, які містять ознаки корупції, наприклад, ч. 3 ст. 160 “Підкуп виборця, учасника референдуму, члена виборчої комісії або комісії з референдуму” КК України.

З метою удосконалення положень Кримінального кодексу необхідно закріпити на законодавчому рівні поняття корупційного кримінального правопорушення, розширити перелік корупційних кримінальних правопорушень шляхом внесення до нього тих складів кримінальних правопорушень, які містять ознаки корупції, та виключення з цього переліку зі ст. 45 КК України кримінальних правопорушень, які не містять мети одержання неправомірної вигоди.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України (контрольний текст проекту станом на 29.03.2021) URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2021/08/12/1-kontrolnyj-tekst-proektu-kk-25-07-2021-1.pdf> (дата звернення : 21.04.2021).
2. Шармар О. М. Проблемні питання класифікації корупційних проступків. *Юридична наука*. 2019. № 1. С. 85–92.